

Alltid beredt?

Speidernes valgspår er «vær beredt». Fra min korte tid i speiderbevegelsen husker jeg at vi svarte troppsføreren med ordene «alltid beredt». Det handlet om å tilegne seg kunnskap og system, slik at vi alltid skulle være klare til å hjelpe de som trenger det. Med de siste tiders økning av pandemier, kriser og krig har beredskapsbegrepet fått oppmerksomhet i en stadig større del av befolkningen. Er vi beredt?

Totalberedskapskommisjonen leverte i fjor sin NOU, som passende nok har tittelen «Nå er det alvor», og nylig var NTF på høring om Stortingsmelding 5 (2023-2024) En motstandsdyktig helseberedskap. Det er med en viss frustrasjon og oppgitthet jeg registrerer at ingen av disse dokumentene evner å ta med hverken munnhelse eller helsepersonellet som jobber med dette. Vi er rett og slett glemt, og samtidig er en del av kroppen glemt. Det eneste som er nevnt i disse dokumentene, er at tannleger kan avlaste annet helsepersonell slik at disse får utført de oppgavene de er best på.

Jeg forstår at i den harde prioriteringen om stadig mer vanskelig tilgjengelige helsekroner, så vil sykdom som er livstruende eller har store samfunnsmessige innvirkninger, prioriteres først. Jeg forstår også at i forberedelsene på håndtering av alvorlige kriser og krig er det vanskelig å avgjøre hvor mye ressurser, i form av personell og finans, vi skal bruke for å redde liv. Det er likevel underlig at en viktig del av kroppen utelates totalt.

Vi som jobber i vår del av helsetjenesten, vet at munnen er en del av kroppen. Vi vet at sykdommer og uhelse i munnen kan påvirke øvrig helse. Vi vet at tjenesten daglig forebygger og behandler tilstander som smerter og infeksjoner, som ubehandlet vil medføre økt trykk på både kommune- og spesialisthelsetjenesten og dermed føre til økt sykefravær. Vi vet også at smerter, infeksjoner og skader i munnen øker i krisetid og i krig. Vi vet at tannmerter er en hyppig årsak til at soldater kan bli stridsudyktige, noe vi kan behandle raskt og effektivt og derved øke vår operative evne. Vi vet dessuten at overgrep og vold i nære relasjoner øker under kriser, og at vi har en helsetjeneste som er god på å avdekke dette. Vi vet at en sunn munn er nødvendig for god livskvalitet og evnen hos den enkelte til å holde ut i lange kriser. Vi vet at vi er viktige.

Foto: Kristin Aknes

Det eneste som er nevnt i disse dokumentene, er at tannleger kan avlaste annet helsepersonell slik at disse får utført de oppgavene de er best på.

Så hvorfor blir vi da stadig glemt? Det handler ikke om at vi ikke har fortalt dette til politikerne og byråkratiet. Det handler ikke om kvaliteten på tjenesten, og det handler ikke om at vi ikke ønsker å bli sett.

Det er nærliggende å tenke at det handler om system og om posisjon, og kanskje litt om statistikk. Det handler kanskje om at den offentlige delen av tannhelsetjenesten ligger på fylkeskommunalt nivå, et nivå der man ikke finner noen andre helsetjenester. Det er påfallende at stortingsmeldingen om helseberedskap heller ikke nevner fylkeskommunen. Det betyr i så fall at man enten må sørge for bedre planverk som sikrer fylkeskommunens posisjon innen helse, eller at man må forankre den offentlige tannhelsetjenesten på et annet forvaltningsnivå. Det handler kanskje også om at to tredeler av tannlegene arbeider i den helprivate sektoren. Dette er en sektor som står helt fritt til å etablere seg der den vil og drive slik den vil, selvsagt innenfor helsepersonell-lovgivningen, men utenfor de overordnede planverk når det gjelder helseberedskap. Samtidig er dette en sektor som er tilpasningsdyktig.

Totalberedskapskommisjonen har pekt tydelig på viktigheten av å inkludere privat virksomhet i planverk og øving. Kommisjonen peker på viktigheten av å utnytte styrkene man finner både i offentlig og privat virksomhet. Samhandling er nødvendig for å få til den beste beredskapen og helseberedskapen. Jeg er overbevist om at dette også er den rette veien å gå. Derfor er det skuffende at stortingsmeldingen ikke tar med seg dette fra totalberedskapskommisjonens utredning.

Kanskje er også statistikken noe som mer eller mindre bevisst brukes mot oss. Mange politikere tror at karies er utryddet, og at helseproblemene i munnen er forsvinnende små. Vi skal være stolte av at vi har en tjeneste som leverer gode helsetjenester hver dag. Det betyr likevel ikke at det ikke finnes store utfordringer og et tydelig behov i befolkningen. Vi vet.

Så kjemper vi videre for å bli sett og for å være en del av helsetjenesten og helseberedskapen. Alltid beredt!

Heming Olsen-Bergem
President i NTF